

Můžeme jednat svobodně?

Sociologie

(Porodní asistentky – PS)

(Zdravotničtí záchranáři – PS)

Tomáš Doseděl
dosedel@fss.muni.cz

Můžeme jednat svobodně?

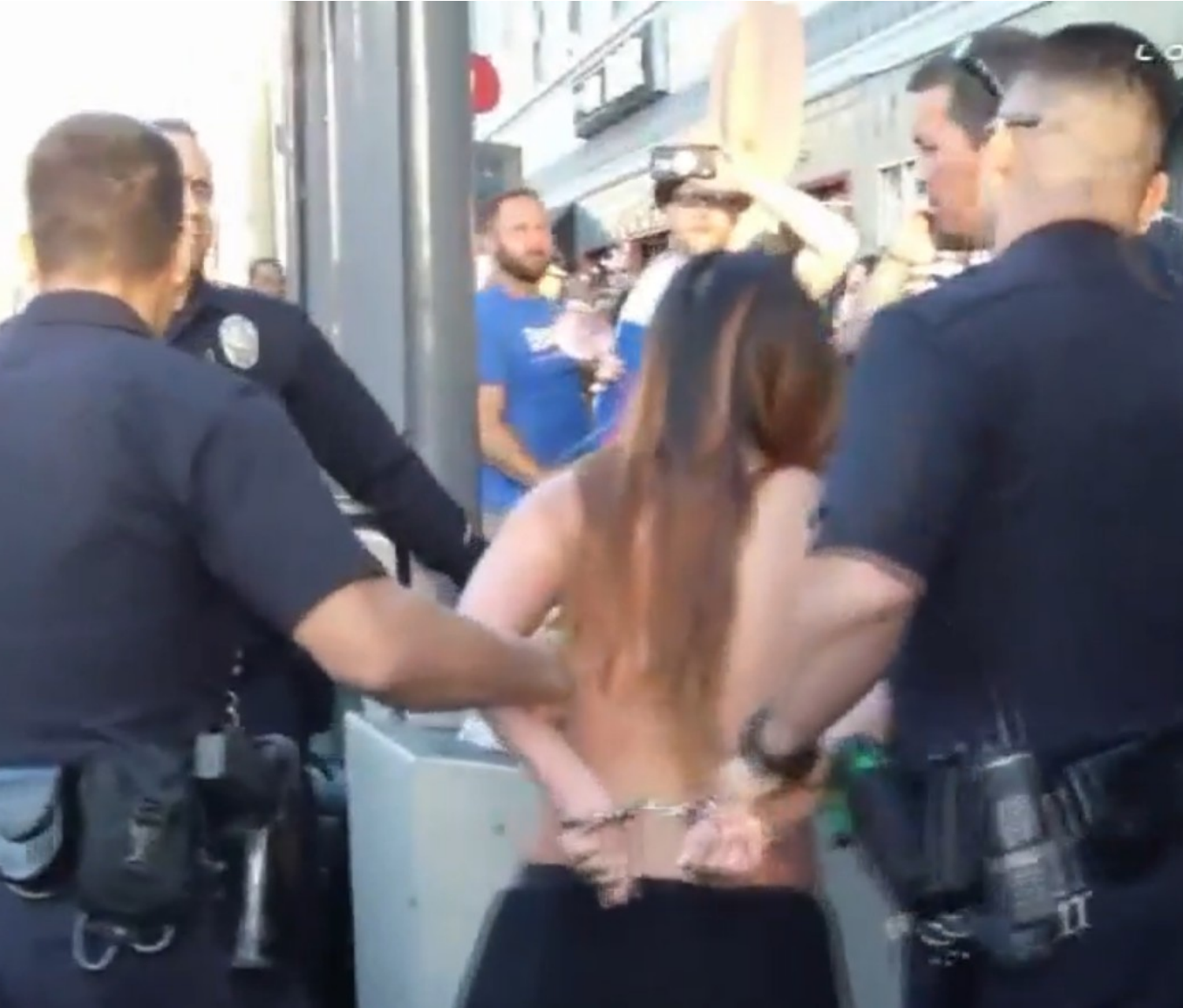
Můžeme jednat svobodně?

Můžeme jednat svobodně?

Můžeme jednat svobodně?

Můžeme jednat svobodně?

Můžeme jednat svobodně?

Co nás nutí jednat tak, „jak se očekává“?

Co nás nutí jednat tak, jak se očekává?

- Sociální fakt (Emile Durkheim)
- Sociální struktura
- Socializace

Co nás nutí jednat tak, jak se očekává?

- Sociální fakt (Emile Durkheim)
 - je vůči člověku vnější
 - má donucovací charakter
 - nepodlehnutí je spojeno s velkým sociálním nepohodlím
(styl oblékání, instituce manželství, monogamie, řeč...)
- Sociální struktura
- Socializace

Co nás nutí jednat tak, jak se očekává?

- Sociální fakt (Emile Durkheim)

- Sociální struktura

člověk může jednat relativně svobodně

ale v rámci strukturálních omezení

(můžu si vzít tričko černé nebo modré, ale růžové už je na hraně,
bez trička jít nemůžu)

- Socializace

Co nás nutí jednat tak, jak se očekává?

- Sociální fakt (Emile Durkheim)
- Sociální struktura
- Socializace

od malička se učíme, jak se chovat

získáváme vzory chování od blízkých, cizích lidí, z médií...

hrajeme role, naplňujeme očekávání

Socializace

KROK 1: externalizace

- Člověk nemůže žít jen uvnitř sebe
- Má potřebu se projevovat navenek
- Cokoliv udělá, mění svět kolem něj
- ZANECHÁVÁ STOPY VE SDÍLENÉ REALITĚ

Socializace

KROK 1: externalizace

KROK 2: habitualizace

- často opakované činnosti se stanou návykem

Socializace

KROK 1: externalizace

KROK 2: habitualizace

KROK 3: institucionalizace

- skupina lidí přijme stejné jednání (externalizované, habitualizované)
- má své dějiny („s tímhle začal jako první Franta“)
- řídí lidské chování („takhle to u nás děláme“)

Socializace

KROK 1: externalizace

KROK 2: habitualizace

KROK 3: institucionalizace

Jak dobrý zvyk přenést na další generace?

(„ti mladí už neví, co je pro ně dobré“)

(„jo, to za mých mladých let...“)

Socializace

KROK 1: externalizace

KROK 2: habitualizace

KROK 3: institucionalizace

Jak dobrý zvyk přenést na další generace?

(„ti mladí už neví, co je pro ně dobré“)

(„jo, to za mých mladých let...“)

pomocí OBJEKTIVACE

Socializace

KROK 1: externalizace

KROK 2: habitualizace

KROK 3: institucionalizace

KROK 4: objektivace

- chování získá nějaký nadindividuální důvod (legitimizace)
- předává se dalším generacím v rámci výchovy (socializace)

Socializace

- chování získá nějaký nadindividuální důvod (legitimizace)
- předává se dalším generacím v rámci výchovy (socializace)

Socializace

- chování získá nějaký nadindividuální důvod (legitimizace)
- předává se dalším generacím v rámci výchovy (socializace)
 - primární (v rodině, blízké osoby)
 - sekundární (ve škole, v zaměstnání, pedagogické metody)
 - resocializace (vězení, sekta)

Socializace

- chování získá nějaký nadindividuální důvod (legitimizace)
 - náboženství
 - pohádky
 - společenská smlouva, zákony
 - zákony
- předává se dalším generacím v rámci výchovy (socializace)

Naše realita

- je sociálně konstruována...
 - ... veškerým naším jednáním
 - ... a jednáním všech ostatních
- Sociální (re)konstrukce probíhá neustále
- Peter Berger, Thomas Luckmann: Sociální konstrukce reality
- Na sociální konstrukci reality se podílí i „veřejný diskurz“ – média, filmy, celebrity

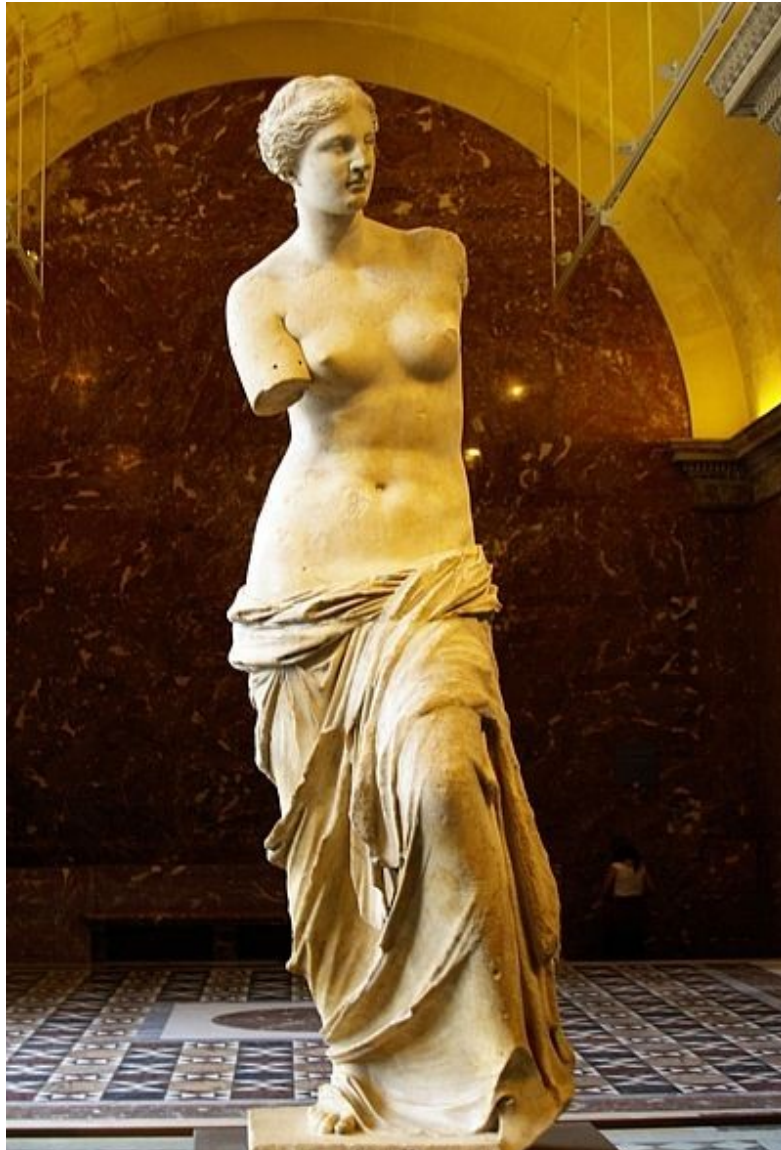
Sociální normativita

- co je „normální“, přijatelné
- média, filmy, celebrity
- pohádky
 - dobro / zlo
 - princ / princezna
 - (dva princové)
 - chudý a nevzdělaný vítězí
- přísloví

Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

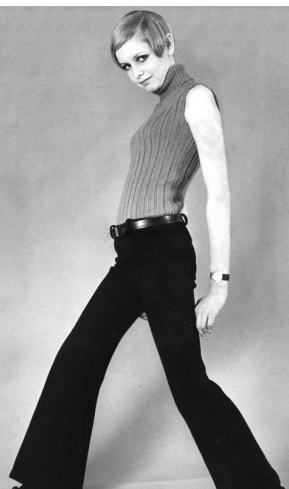
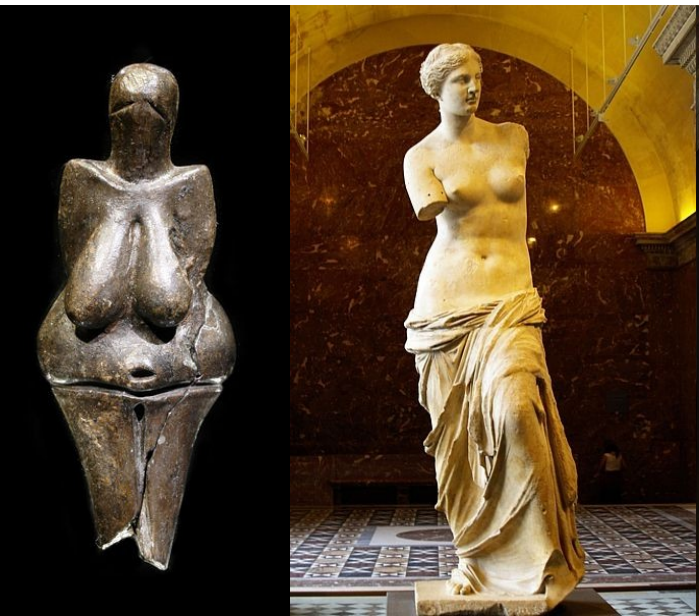
Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

Příklady – ideál ženské krásy

- Muži: <https://youtu.be/3-tJ5erxh4Y>
- Muži: <https://youtu.be/DaSkMWVIFUU>
- Kluci: <https://youtu.be/gpTNJ06JxA0>
- Ženy: <https://youtu.be/M4z90wIwYs8>
- Svatby: <https://youtu.be/rKegRnTimFs>
- Dove: <https://youtu.be/iYhCn0jf46U>

Příklady

- co je „normální“, přijatelné
- média, filmy, celebrity
- pohádky
 - dobro / zlo
 - princ / princezna
 - (dva princové)
 - chudý a nevzdělaný vítězí
- přísloví

Sociální role, performance, konstrukce

- Jak poznáte učitele?

Vypadá nějak speciálně?

Chová se nějakým způsobem?

Jak se k němu chovají ostatní?

Sociální role, performance, konstrukce

- Jak poznáte učitele?

Stojí za katedrou

Má formální oblečení

Oslovuje studenty „děti“, „žáci“

Nechá si říkat „pane učiteli“

Nechá se zdravít ve stoje

Posiluje svou autoritu zkoušením

Uděluje slovo, opravuje odpovědi, má patent na pravdu

Jak poznáte doktora?

Jak poznáte doktora?

- Oslovení „pane doktore“, „paní doktorko“
- „Bílý plášť“, fonendoskop
- Sestra „k ruce“
- Pacient poslušně hraje svou roli
- Patent na diagnostiku

Jak poznáte pacienta?

Jak poznáte pacienta?

- Neschopný zbavit se svého stavu sám
 - Zproštěn svých dosavadních povinností
 - Povinen považovat svůj stav za nežádoucí
 - Povinen vyhledat odborníky a spolupracovat s nimi
- (Parsons)
- Podléhá autoritě lékaře
 - Povinná zpověď
 - Pravidla chování, režim, oblečení

Jak poznáte nemoc?

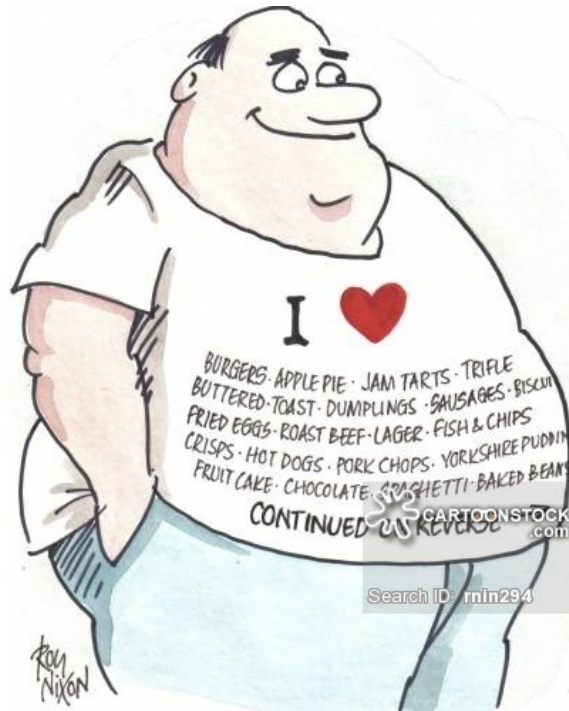
- Pacient i lékař jsou do značné míry sociálně konstruováni
- Je sociálně konstruovaná i nemoc jako taková?

Jak poznáte nemoc?

- COVID: chřipečka – mor – chřipečka – kolaps systému + chřipečka...

Jak poznáte nemoc?

- COVID: chřipečka – mor – chřipečka – kolaps systému + chřipečka...
- Obezita: ideál krásy, příznak dobrého lovce, zdravotní problém

Jak poznáte nemoc?

- COVID: chřipečka – mor – chřipečka – kolaps systému + chřipečka...
- Obezita: ideál krásy – příznak dobrého lovce – zdravotní problém
- Porod: „v poli o žních“ – doma – v ústavu – do vody
- Menstruace: nečistota – menstruační chýše – „důvod ke sportu“

Jak poznáte nemoc?

- COVID: chřipečka – mor – chřipečka – kolaps systému + chřipečka...
- Obezita: ideál krásy – příznak dobrého lovce – zdravotní problém
- Porod: „v poli o žních“ – doma – v ústavu – do vody
- Menstruace: nečistota – menstruační chýše – „důvod ke sportu“
- Schizofrenie: posedlost zlými duchy – osvícení bohy – nemoc

Jak poznáte nemoc?

- COVID: chřipečka – mor – chřipečka – kolaps systému + chřipečka...
- Obezita: ideál krásy – příznak dobrého lovce – zdravotní problém
- Porod: „v poli o žních“ – doma – v ústavu – do vody
- Menstruace: nečistota – menstruační chýše – „důvod ke sportu“
- Schizofrenie: posedlost zlými duchy – osvícení bohy – nemoc

Společnost určuje, co je a co není nemoc,

Jak poznáte nemoc?

- COVID: chřipečka – mor – chřipečka – kolaps systému + chřipečka...
- Obezita: ideál krásy – příznak dobrého lovce – zdravotní problém
- Porod: „v poli o žních“ – doma – v ústavu – do vody
- Menstruace: nečistota – menstruační chýše – „důvod ke sportu“
- Schizofrenie: posedlost zlými duchy – osvícení bohy – nemoc

Společnost určuje, co je a co není nemoc,
jaké má příznaky

Jak poznáte nemoc?

- COVID: chřipečka – mor – chřipečka – kolaps systému + chřipečka...
- Obezita: ideál krásy – příznak dobrého lovce – zdravotní problém
- Porod: „v poli o žních“ – doma – v ústavu – do vody
- Menstruace: nečistota – menstruační chýše – „důvod ke sportu“
- Schizofrenie: posedlost zlými duchy – osvícení bohy – nemoc

Společnost určuje, co je a co není nemoc,
jaké má příznaky a jak má být léčena.

Dotazy a připomínky?

dosedel@fss.muni.cz